

28e jaargang nr.3
mei / juni 2024

Meer-Zicht

Blad van de Protestantse Gemeente Amsterdam - Watergraafsmeer

Moge God,
die ons hoop geeft,
u in het geloof geheel en al
vervullen met vreugde en vrede,
zodat uw hoop overvloedig zal
zijn door de kracht van
de Heilige Geest.

Romeinen 15:13

Afzender: Kerk "de Bron"
Protestantse Gemeente Amsterdam - Watergraafsmeer
Hugo de Vrieslaan 2 1097 ED Amsterdam

INHOUD

- 3 info over kerk "de Bron"
- 4 Ds.Gerbrand Molenaar
- 6 Ds.Rene Visser
- 7 Van de Kerkenraad
- 8 Rooster kerkdiensten mei-juni 2024
- 8 Die Weisse Roze (tentoonstelling over deze dappere groep)
- 9 Bericht vanuit de Diaconie
- 10 Give & Get
- 11 Bericht van overlijden
- 12 Brood & Vis
- 13 Hein Heijnen. (Anker)
- 15 De blik van Dick (Paradijs
- 16 foto's concert 23 maart **VS Choral**
- 17 Terug naar de Bron 7 Rogier Schravendeel
- 20 Paasontbijt 31 maart (foto's)
- 21 Ziekenboeg

Monument voor de "Weiße Rose" aan de voorzijde van de Ludwig-Maximilian-Universiteit in München

Het eerst volgende nummer zal verschijnen **1 juli 2024**

Kopij voor dit nummer dient U in te leveren op woensdag 26 juni 2024

email: meerzicht@kerkdebron.org

Let op nieuw emailadres

Protestantse Gemeente Amsterdam Watergraafsmeer

Adres Kerk De Bron
Hugo de Vrieslaan 2
1097 ED Amsterdam
020-665 55 32 (kantooruren)
E-mail info@kerkdebron.org
Internet: www.kerkdebron.org

Predikanten

Ds. Gerbrand Molenaar
gemeente predikant
tel. 06 13831450
molenaargt@gmail.com
dominee@kerkdebron.org

Ds. René Visser
Buurtdominee
tel. 06 53489239
hnrvisser@gmail.com
buurtdominee@kerkdebron.org

Ds. Margrietha Reinders
kerngemeente Betondorp Bloeit
tel. 06 10421819
margriethareinders@gmail.com

Jeugdwerker:
Dominique Massyn
massyndominique55@gmail.com

Kerkenraad

Contact opnemen met de scriba,
kerkenraad@kerkdebron.org

Beheerder Chris van der Veer
beheerder@kerkdebron.org
tel. 0625055481

Aanwezig : maandag, woensdag, vrijdag

Rekeningnummers
Protestantse Gemeente
Amsterdam-Watergraafsmeer
IBAN NL78INGB0004612 09

Diaconie Protestantse Gemeente
Amsterdam-Watergraafsmeer
IBAN NL10INGB0004622084

Stichting Betondorp Bloeit
**IBAN NL39 trio 0320258513 t.g.v.
Betondorp Bloeit**

Meer-Zicht

Is het blad van de
Protestantse Gemeente
Amsterdam-Watergraafsmeer.

Het is een platform voor berichten,
meningen en achtergronden.
Meer-Zicht wordt verzonden aan
gemeenteleden

De redactie behoudt zich het recht
Voor ingezonden artikelen te
Wijzigen, in te korten of in het
geheel niet te plaatsen.

Redactie: Wim Knabe
Kopij: meerzicht@kerkdebron.org

Let op nieuw emailadres

Meerzicht

Wordt in digitale vorm gepubliceerd op
www.kerkdebron.org

Ledenadministratie

Ans van Raalte-Deschan
ledenadministratie@kerkdebron.org

De Diaconie

diaconie@kerkdebron.org

Ik ben de goede Herder en ik ken de Mijnen

Johannes 10:14a

Kerkbestuur

Ook de kerk wordt bestuurd. Door mensen die bereid zijn om daar een deel van hun tijd aan te besteden, naast allerlei andere werkzaamheden en verplichtingen. Op de predikanten en beheerders na zijn dit allemaal vrijwilligers. Een deel van hen zit in de kerkenraad. Maandelijks komen zij bij elkaar om het reilen en zeilen van onze gemeente in goede banen te leiden. En tussendoor zijn zij vaak druk met allerlei taken en klussen, administratief, praktisch of anderszins.

Ik wil daar in deze weg graag uw aandacht op vestigen. Van een afstand kan het zo normaal en vanzelfsprekend lijken dat alles gaat zoals het gaat. Maar daarachter gaat een wereld schuil. Voor iedereen die iets doet is het vaak een kwestie van passen en meten. Past dit in mijn agenda? Kan ik dit er nog bij hebben? En voor sommigen geldt: ik doe dit nu al zolang. Daar komt bij dat er vaak een grote verantwoordelijkheid gevoeld wordt. Besluiten kunnen zwaarwegend zijn, omdat de toekomst van De Bron voortdurend een rol speelt.

Eigenlijk is mijn boodschap heel simpel: Bid voor deze mensen! Voor allen die verantwoordelijkheid op zich hebben genomen. Zodat zij zich gedragen en gesteund voelen. Neem daar alsjeblieft de tijd voor! Bid voor hen om wijsheid, om eenheid, om liefde en vertrouwen in God en in elkaar. Dat zijn de bouwstenen voor de toekomst van onze gemeenschap.

En wat verrassend is: al biddend komt je soms iets te binnen. Een gedachte, een idee, een verlangen, een boodschap. Luister daar dan naar, geef er gehoor aan. Misschien door middel van een mailtje, een telefoontje of een gesprekje na de dienst, waarin je iemand van de kerkenraad bemoedigt of op een idee brengt. Op die manier ben jij op jouw manier van grote waarde voor de gemeente, ook al ben je niet (meer) in staat om allerlei taken op je te nemen.

Kerkbestuur is belangrijk. We kunnen niet zonder de concrete inzet en bezieling van vrijwilligers en predikanten. Maar even belangrijk is de liefdevolle betrokkenheid op elkaar in ontmoeting en gebed.

Gerbrand Molenaar

Je hoeft geen grote dingen te doen, doe kleine dingen op een grote manier

Een goed werk begonnen

Ik vertrouw erop dat Hij Die in u een goed werk begonnen is, dat voltooiën zal tot op de dag van Jezus Christus." — Fil 1:6.

Wanneer ik aan nieuwe projecten begin, ben ik altijd optimistisch. Dit geldt zowel voor kleine zaken, zoals het monteren van een IKEA-kastje—waarbij ik me inbeeld dat ik binnen twintig minuten klaar ben—als voor grotere uitdagingen. Zo voelde ik het ook toen ik als predikant bij de Bron begon. Hoewel ik wist dat het geen makkelijke opgave zou zijn, had ik de hoop dat we door gezamenlijke inzet en de juiste activiteiten zouden groeien als gemeenschap.

Nu, drieënhalf jaar later, hebben we veel prachtige momenten gehad en mooie ontmoetingen. Er zijn steeds meer mensen die zich onderdeel voelen van de kerk. Toch verlopen dingen vaak anders dan verwacht. Niet iedereen voelt zich elke zondag geroepen de dienst bij te wonen, er blijven veel taken over voor een kleine groep mensen en niet iedereen die een cursus volgt wordt direct lid. We zien hele mooie dingen gebeuren, maar er is ook nog veel werk te doen om te werken aan een levendige kerkgemeente in de Watergraafsmeer

Of kijken we dan al te snel naar wat zichtbaar is, terwijl er onder de oppervlakte misschien wel veel meer gebeurt. Om het met de apostel Paulus te zeggen, te kijken naar het goede werk dat God in ons begonnen is. Dit verlegt de focus van uiterlijke groei naar innerlijke ontwikkeling. Dan is er misschien wel meer gebeurt om op te noemen. Hoe ben jij in de afgelopen jaren gegroeid, welke goede werken is God begonnen te doen? Misschien ben je geloviger geworden? Of ervaar je God dichterbij, of is er iets moois gebeurt door je heen. Dat werk is niet af, maar dag aan dag gaat God ermee door.

Maar dit goede werk vindt niet alleen binnen in ons plaats; God is in deze buurt actief. Ik zie dit in mensen om mij heen, zoals iemand van de open kerk die zich vrijwillig aansluit bij een activiteit, of een buur die besluit deel te nemen aan een Alpha cursus. En steeds weer merk ik hoe God zelfs onze activiteiten daarbij in wil zetten. Dat geeft hoop, moed, geloof en ontspanning. We mogen vieren wat God al doet en erop vertrouwen dat Hij door blijft gaan!

Updates en activiteiten

In onze vorige editie deelde ik met jullie de start van de Alpha cursus. We zijn nu bijna aan het einde van deze boeiende reeks, met als hoogtepunt het Alpha weekend op 19 en 20 april. We verbleven in het conferentiecentrum Nieuw Hydepark in de bossen van Doorn, waar we genoten van gezelligheid, ontspanning en diepgaande gesprekken. Dankzij uw gulle giften was het mogelijk om dit weekend te organiseren. We kijken uit naar de afronding van de cursus en zullen in de dienst enkele hoogtepunten met jullie delen.

Alpha weekend op 19 en 20 apr

Ook hebben we onlangs het moestuinseizoen geopend. De compost uit ons wormenhotel is geoogst, rondom de kerk klaargemaakt voor een nieuw seizoen. Tegelijkertijd plaatsen we regentonnen naast de kerk om het regenwater efficiënt te hergebruiken. Er komen wat acties omheen om de buurt te betrekken, we houden u er graag van op de hoogte!

Samen met het missionaire team blijven we actief met diverse activiteiten. Binnenkort

lanceren we de Give & Get ophaalservice en organiseren we een tienerkamp. Belangrijk is dat we, ondanks al onze activiteiten, onze focus op God blijven houden. Daarom zijn we ook weer gestart met de gebedsbijeenkomst, die elke twee weken op maandagavond van 18:45 tot 19:30 plaatsvindt tijdens de oneven weken. U bent van harte uitgenodigd om met ons mee te bidden, dat het goede werk van God in ons tot voltooiing komt!

Ds. Rene Visser
 Buurtdominee Kerk de Bron

Vanuit de kerkenraad

Normaal gesproken vergadert de kerkenraad elke maand – de tweede maandag of woensdag van de maand. Elke vergadering is de agenda goed gevuld met uiteenlopende zaken: de invulling van speciale diensten, verhuur van het kerkgebouw, de noodzaak om nieuwe vrijwilligers te vinden, financiële zaken, enzovoort. Op dergelijke vergaderingen is nauwelijks echt tijd om met elkaar verder te denken dan lopende zaken. Tegelijkertijd liggen er grote vragen voor ons: hoe zijn wij kerk in de Watergraafsmeer? Waar hebben de kerkliden én de buurt behoefte aan? Hoe kunnen we present zijn met het Evangelie in de buurt? Hoe kunnen we het gebouw (blijven) betalen? Waar zijn we over 10 jaar? Om dergelijke vragen toch aandacht te geven, organiseren we eens per jaar een kerkenraadsdag – een zaterdag middag en avond, waarin we meer tijd nemen om elkaar beter te leren kennen én door te spreken over de fundamentele uitdagingen waar we als kerk voor staan. Afgelopen 9 maart was een dergelijke dag georganiseerd door Edith, Paola en Popko. Dit keer kwamen we bij elkaar in de pastorie van de Gereformeerde kerk van Baambrugge – de kerk waar Jerrit Vellinga (voormalig stagiair in onze gemeente) momenteel predikant is, om daarna in de brouwerij die hij samen met zijn broers bestiert te eten. Het was een prachtige dag: buiten scheen de zon scheen uitbundig, en binnen was er alle ruimte om met elkaar van gedachte te wisselen. Aan de hand van verschillende werkvormen leerden we over de zorgen die we hebben, maar ook over de hoop waaruit we mogen leven. Zo bevragen we elkaar, en leren we van elkaar – we leren ook naar elkaar te luisteren en elkaar te begrijpen. Wat mij in het bijzonder bijbleef, is dat we met elkaar liefde delen voor De Bron, en dat we naast zorgen ook hoop mogen hebben.

Op de vorige kerkenraadsvergadering concludeerden we ook dat het eigenlijk jammer is dat de gesprekken zich concentreren op een dergelijke dag, en dat alle andere vergaderingen zo snel worden overgenomen door dagdagelijkse bezigheden. Daarom gaan we het in de vergadering van begin mei anders doen. We komen nu niet samen in de kerk, rondom een vergadertafel, maar bij Edith thuis. En we concentreren ons op de ene vraag: wat is de essentie van het kerk-zijn, en hoe kan het antwoord op die vraag ons helpen om vandaag de juiste keuzes te maken. Enerzijds gaat het er daarbij om de invulling van wat we wel en niet kunnen doen, gezien het beperkte aantal vrijwilligers. Anderzijds gaat het er ook over om ons echt te concentreren op het wezen, om van daaruit de gemeente op te bouwen tot een gemeenschap die open is én naar elkaar omziet, die lief en leed deelt, die niet in zichzelf gekeerd is, maar juist gericht op de ander, inclusief de buurt. Het is een spannende vergadering, want we gaan naar de kern. Wilt u, met ons, bidden voor de gemeente, en er vooral voor bidden dat we als kerkenraad daarin de juiste stappen zetten? Dat de gesprekken gezegend worden, en dat we met elkaar kunnen delen in de verwachting die God ons geven mag? Wij bidden op onze beurt voor de gemeente – dat we samen sterker staan, dat we met elkaar mogen leven uit het Evangelie, en daardoor opgebouwd worden voor waar we ook in de ons leven zijn en hoe we ook in de maatschappij participeren.

Namens de kerkenraad,

Hans Teerds

Rooster kerkdiensten

zondag 5 mei 2024	Johan Eenennaam	
donderdag 9 mei 2024	Oecumenische viering	Hemelvaartsdag in de Koningskerk om 10:30 uur
zondag 12 mei 2024	Arjan Bouwknecht	
zondag 19 mei 2024	Gerbrand Molenaar	1e pinksterdag
zondag 26 mei 2024	Gerbrand Molenaar	
zondag 2 juni 2024	René Visser	
zondag 9 juni 2024	Gerbrand Molenaar	
zondag 16 juni 2024	Gerbrand Molenaar	
zondag 23 juni 2024	René Visser	
zondag 30 juni 2024	Gerbrand Molenaar	

(Wijzigingen voorbehouden)

Die Weisse Roze

Onder deze naam verspreidden de leden van een geweldloze verzetsgroep in München vlugschriften tegen Hitler en de nazi's. Het was 1943, kort na de nederlaag bij Stalingrad, waarbij de Duitsers 330.000 man troepen verloren. De studenten en hun professor beriepen zich tijdens hun actie op het Christendom en de beschaving van Goethe en Schiller. Hun pamfletten waren een tegenwicht tegen de jodenhaat om hen heen.

Sophie Scholl was pas een en twintig jaar toen de (nazi)conciërge van de Universiteit haar een bundel vlugschriften de trap zag afgooien. De hele groep van zes leden werd ingerekend en – na een proces-- door een scheldende en schreeuwende rechter ter dood veroordeeld.

Gedurende de maand mei organiseert het Vredesmuseum een tentoonstelling over deze dappere groep in de kerk De Bron. Tot woensdag 29 mei. Er ligt een Nederlandse vertaling bij gereed.

Opening van de tentoonstelling: Op vrijdag 3 mei, 16.30 uur door Dr. Leo van Bergen, medisch historicus.
Adres: Kerk de Bron, Hugo de Vrieslaan 2, 1097 ED Amsterdam
Open tijdens de diensten en op maandag/ woensdag/ vrijdag van 13.00 tot 17.00 uur.

We zijn op zoek naar vrijwilligers die 's middags toezicht willen houden. Wilt u daarvoor svp contact opnemen met de beheerder van de Bron, Chris van der Veer 06-250 554 81 of met Hein van der Kroon 020 / 66 55 333?

Bericht vanuit de Diaconie

	Diaconale collectes mei juni 2024
5 mei	Kerk in Actie - Oekraïne - steun voor inwoners en ontheemden
12 mei	Stichting Antar Amsterdam Oost
19 mei	Amnesty International
26 mei	Sanyu Babies Home - Uganda
2 juni	Flame Foundation
9 juni	Give & Get Project
16 juni	Stichting Surinamekalender
23 juni	De Regenboogstichting
30 juni	Betondorp Bloeit

Verantwoording Diaconale collectes 2024

Datum collecte:	Diaconaal doel	Bedrag in Euro's
3 maart	Sanyu Babies Home	291
10 maart	KIA-40 dagentijd -Indonesië	216
17 maart	Stichting Surinamekalender	122
24 maart	Classicale Commissie Pastorale Zorg Gehandicapten	224
31 maart	KIA – Paascollecte -	219
7 april	Diaconie Amsterdam – Wereldhuis	135
14 april	Bijdrage Alpha Cursus	125
21 april	Give & Get project	58

**Diaconie Protestantse Gemeente
Amsterdam-Watergraafsmeer
IBAN NL10INGB0004622084**

Lieve mensen van De Bron,

Sinds een aantal maanden zamelen we elke **2e zondag van de maand** in voor de Give en Get. Daar komen wekelijks meer dan tien mensen, die allemaal 4 a 5 producten meekrijgen. U begrijpt dat de kast dan snel leeg is. Mocht de kast zo leeg zijn, dan vullen we vanuit de Diaconie altijd aan.

Gelukkig zijn er ook mensen die elke week wat meenemen! Zo wordt de kast week voor week weer bijgevuld. We willen iedereen die geregeld wat meeneemt daar enorm voor bedanken!

Ondertussen gaan we gewoon door met inzamelen. Op het hoogtepunt zamelden we 2 volle kratten per maand in. Inmiddels zijn we terug naar 1 krat per maand. Laten we daar met zijn alle weer 2 volle van maken! We hopen dat u daar iets aan bijdraagt. Zo maken vele handen licht werk.

Met een hartelijke groet namens de Diaconie en het Missionaire Team

Giften voor het **Give & Get project** kunt u ook doneren op de rekening van de Diaconie onder vermelding van 'Give & Get'. **IBAN NL10INGB0004622084**

Wees de reden dat iemand glimlacht vandaag

Overleden

Op woensdagmorgen 3 april jl. overleed **Wilhelmina Jacoba Duizendstra-Tap**. Wil bereikte de leeftijd van 88 jaar. Haar leven stond grotendeels in het teken van haar gezin. Samen met haar man Anne kreeg ze twee zonen: Bauke en Bert. Met name de zorg voor Bert stempelde het gezinsleven. Meerdere keer werd Bert als kind uit huis geplaatst. Dat waren moeilijke tijden. Gelukkig was er ook veel moois: een huwelijk van 63 jaar! Anne was ondernemend en samen trokken ze er veelvuldig op uit, beleefden mooie vakanties met boottochten. Ook beleefden ze geluk aan al de klein- en achterkleinkinderen die geboren werden. Vorige maand werden er nog twee gedoopt. De afgelopen twee jaar waren zwaar. Anne ging mentaal achteruit en ze konden niet meer naar de kerk. Afgelopen november werd ook Wil ziek, ze moest geopereerd worden en kwam uiteindelijk in hospice Kuria terecht. Zoon Bert bezocht haar daar trouw elke dag, dan aten ze samen. Nu is haar leven ten einde. Ze verlangde om naar de Heer gaan. In Hem vond zij rust en vertrouwen. Boven de kaart staan de woorden uit Psalm 23: De Heer is mijn Herder. De afscheidsdienst heeft plaats gevonden op woensdag 10 april om 13:15 uur in de aula van begraafplaats de Nieuwe Ooster. We zijn dankbaar voor alles wat Wil heeft betekend en we wensen Anne, Bauke en Toos, en Bert en alle overige familie van harte Gods kracht en nabijheid toe!

* Amsterdam 29 januari 1936

† Amsterdam 03 april 2024

Brood en vis is de tweede zaterdag van de maand

Brood&Vis gaat op naar de zomer ...

Op 13 april maakten we de start van het seizoen, samen met moestuinbakkengroep. Op 11mei, in het Hemelvaatsweekend, gaan we verder met de tuin en klussen!, zo ook op 8 juni en 13 juli. Wat precies?: dat gaan we ontdekken, altijd genoeg te doen voor iedereen. We starten om 9.15 uur met ontbijt en Hagepreek (inmiddels meer dan een goede traditie) en om 10.00 uur gaan we aan de slag tot rond de middag. Ook nieuwe deelnemers n/of koffiedrinkers: welkom!

Groet,

Mirjam, Paul en Mari

Anker.

In een droom neemt mijn vader een taxi naar de haven.
De chauffeur draagt een witte smoking en heeft een stralende nimbus om zijn hoofd. Zijn naam is Gabriël. Ze stappen samen uit bij de water. Een muziekkorps van het Leger des Heils staat aan de kant. De muzikanten zingen All You Need is Love. De taxichauffeur en hij springen van de kade af. Samen beginnen ze op het water te dansen--op de maat van de muziek. Ook zijn beste vriend Vincent en een buurman doen mee.

Mijn vader woont bij mij in. Hij is er zeker van dat hij in zijn droom danste met een beschermengel –zoals hij me vertelt.

Diezelfde week begint hij zich moe te voelen. ‘Ik voel me niet lekker,’ klaagt hij.

Ik stuur hem naar de huisarts. Na onderzoek van het bloed zegt ze: ‘De uitslag is niet goed. Je hebt iets maar ik weet niet wat.’

Deze woorden zijn voldoende voor mijn vader. Hij gaat op zijn bed liggen en weigert te eten of te drinken. Ik vraag hem tenminste wat warme thee te nemen. Hij antwoordt: ‘Lieve kind, dat is alleen maar uitstel.’

Elke dag komt de huisarts langs. De eerste dag zegt ze: ‘ik kan je geen euthanasie verlenen want je lijdt geen ondraaglijke pijn.’

De tweede dag komt Vincent hem opzoeken. De oude man vertelt hem dat hij aan leverkanker lijdt. Zijn hele leven heeft hij zwaar gedronken. Zijn beste vriend kijkt hem aan: ‘Gerrit, je oogwit is niet geel. Vergis jij je soms?’

De derde dag komt zijn buurman langs. Hem vertelt mijn vader dat hij uitgezaaide kanker van zijn longen heeft. Verbaasd vraagt de buurman: ‘Je hebt toch nooit gerookt?’

De vierde dag klaagt hij tegen de huisarts over pijn. Op de vraag ‘Waar?’ wijst hij zwijgend op zijn ellebogen. Spreken is helaas te vermoeiend voor hem.

‘Je begint door te liggen,’ zegt de arts. Hielen en ellebogen worden met zalf ingesmeerd en verbonden.

Elke avond geef ik hem een wasbeurt. Voor het inslapen geef ik hem elke nacht een knuffel.

Als ik hem de vijfde dag zijn knuffel geeft, verslapt hij in mijn armen. Zijn hoofd wordt rood en valt voorover op zijn borst. Hij is dood.

Sinds een botsing met een dominee was mijn vader destijds allergisch voor de kerk. Niettemin stuurde hij me als kind toch naar de Zondagschool. 'Die verhalen zijn grandioos,' legde hij me uit. 'Je dient ze allemaal te kennen. Het is een bron van rijkdom, een anker van wijsheid.'

Ik leerde er heel wat psalmen en andere spirituele liederen. Soms zong ik thuis wel eens zo'n wijsje. Op zijn manier neuriede mijn vader het wel eens na. Hij zong bijvoorbeeld: *De Heer zorgt steeds goed voor mij / daarom ben ik altijd blij*. Dan riep ik boos: 'Zo moet het helemaal niet.' Maar dan zei hij met een glimlach: 'Een vader maakt het graag mooier dan het is.'

Nu is het jaren later. De Zondagschool was goed aan mij besteed. Tenminste op Kerstavond ga ik nog altijd naar de kerk. Voor het mooie Kerstverhaal.

Later raak ik vast dement en kom dan in een zorghuis terecht. Daar ga ik natuurlijk al die liedjes uit mijn jeugd weer zingen. Vol muzikale fouten,-- in de versie van mijn vader.

www.heinheijnen.nl

De bundel Maanlichtverhalen brengt u in een doolhof van ontmoetingen in clair-obscuur. Maanlichtverhalen ontstaan meestal 's nachts. Een maanlichtverhaal beschrijft een ontmoeting met iemand die een wonderlijke ervaring heeft meegemaakt. De beleving van zo'n ontmoeting kan een gevoel oproepen dat het te maken heeft met een engel uit een andere dimensie. En dat de meeste verhalen in deze bundel goed aflopen, is een wonder op zich.

Fysio

Beter

Bewegen

Vestigingen:

Overtoom 256

Veeteeltstraat 20

Johan jongkindstraat 3

Tel. 020.6184658

Paradijs

Onlangs zag ik een tv-programma waarin schilderijen van het paradijs werden getoond. Natuurlijk met de obligate appel die Eva in handen van Adam duwt en op de achtergrond de al even obligate slang. Of die op de schilderijen praat is niet duidelijk, maar dat is natuurlijk al eeuwenlang een prangende kwestie.

Die schilderijen deden mij in eerste instantie aan twee dingen denken, in tweede instantie zouden er meer volgen. Als eerste de vraag of vroeger alles beter was. Veel mensen van mijn generatie zullen dat beamen, maar die hadden vaders en moeders die dat ook vonden, en die vaders en moeders hadden ook voorouders die zulks te berde brachten. Zo redenerend kom je uit bij Adem en Eva in het paradijs. En waar was het nou beter?

De tweede vraag is waar het paradijs precies heeft gelegen. Het antwoord daarop is: Nederland. Als je bedenkt dat de bewoners slechts gekleed gingen in vijgenbladeren en als je ook het weer van de afgelopen tijd beziet, lijkt dat weinig waarschijnlijk, maar vooraanstaande taalkundigen zijn het erover eens. De Germaanse taalgroep, zo beweren zij, is de oudste taalgroep en daarbinnen is het Nederlands de oudste taal. Conclusie: in het paradijs werd Nederlands gesproken en dus moet het hier in de buurt hebben gelegen. Waarom niet Zuid-Afrika of Suriname? Welnu, de kolonisatie van die landen en daarmee de verspreiding van het Nederlands, gebeurde pas veel en veel later.

Als ik het nieuws bekijk is er van paradijs op aarde weinig sprake. Oekraïne, Darfur, Gaza, Israël en nog zo wat gebieden worden geteisterd door extreem oorlogsgeweld, veroorzaakt door helaas extreem machtige mannen met extreem dictatoriale trekken.

Dat laat ook de kerk niet onberoerd. In de synode van de PKN steggelt men weer eens over de vraag of we nou achter Israël moeten staan of niet. Sommigen blijven daarbij vasthouden aan de 'onopgeeffbare verbondenheid met het volk van Israël'. Anderen, waaronder ik –maar ik ben geen lid van de synode- hebben dat altijd al iets raars gevonden. Het lijkt voor de eeuwigheid in beton gegoten en dat kan niet de bedoeling zijn. Daar waar fanatici en fundamentalisten het voor het zeggen krijgen, past ons afstand. Want of fundamentalisten nou Joods, Gereformeerd, Katholiek, Islamitisch, Boeddhistisch of wat dan ook zijn, ze veroorzaken ellende. Daarbij heb ik mij ook altijd het volgende afgevraagd: toen de staat Israël in 1948 werd gesticht, betekende dat voor heel veel Palestijnen dat ze moesten verkassen naar de hun toegewezen gebieden. Israël was blij met de nieuwe staat, maar veel bewoners –met nadruk zeg ik niet *alle'*- hebben de Palestijnen diezelfde blijheid over een eigen land nooit gegund, denk aan de fundamentalistische kolonisten. Met extreem geweld, afschuwelijkheid en misdadigheid over en weer tot gevolg.

Ook bij de Christelijk Gereformeerde broeders en zusters lijkt het paradijs ver te zoeken. Daar is weer een ruzie aan de gang of vrouwen nou wel of niet voorganger of ambtsdrager mogen zijn. Er schijnen drie Bijbelteksten van Paulus daartegen te pleiten en maar liefst honderd ervoor. Kwestie opgelost, zou ik zeggen.

In Suriname zijn we aantal keren een slang tegengekomen. Die hebben we nooit horen spreken. Met mijn achtergrond in de biologie geloof ik ook niet dat slangen dat kunnen. Wat ze wel kunnen is bijten, vaak met dodelijk gif. En dat nou blijken slangen over de hele wereld momenteel te doen.

Dick Spijker

www.deblikvandick.nl

foto's concert 23 maart VS Choral

Terug naar de Bron 7: vermeende grafschennis, en de oprichting van de kerkenraad van Nederlands Hervormd Watergraafsmeer

Zoals we eerder aangaven had de Watergraafsmeer tot eind negentiende eeuw geen eigen kerk, en behoorden zowel de Rooms Katholieken als de Nederlands Hervormden officieel tot Diemen. Bovendien konden Nederlands Hervormden vanaf 1892 naar de Muiderkerk, die voor hen die aan de Ringdijk woonden dichterbij was dan de Nederlands Hervormde kerk in Diemen. Na de bouw van de Gereformeerde Boerenkoolkerk echter in 1891, die in 1900 naar de Simon Stevinstraat verhuist en in een groter en fraaiër kerkgebouw terechtkomt, voelen de Nederlands Hervormden wel aan dat het geen goed idee is de inmiddels snel groeiende Watergraafsmeer maar helemaal aan de Gereformeerden te gaan overlaten. Daarom wordt op 22 juni 1900 de vereniging Nederlandsch Hervormde kerkbouw opgericht.

Bemoeienissen vanuit Diemen

We weten dat vanuit Nederlands Hervormd Diemen in ieder geval in 1893 door godsdienstonderwijzer W.F. van Muyden niet alleen catechisatie maar ook zondagschool wordt gegeven in de openbare school aan de Ringdijk. In dat jaar treedt in Diemen ds. Tobias Johannes Ringeling aan, de nieuwe predikant na het vertrek van de vorige predikant ds. Hagen naar Zuilen. Ook ds. Ringeling laat zich nu regelmatig in de Watergraafsmeer zien door het geven van catechisatie.

Ringeling

De ongeveer 45-jarige dominee Tobias Johannes Ringeling is al geruime tijd predikant als hij zich vanaf 1893 met de Watergraafsmeer gaat bemoeien. Ringeling de Alblasserwaard, geboren als zoon van da Verbeek. We weten weinig van zijn studie theologie, waarbij hij wonderlijk van de Provincie Drenthe tot het predikant 1874 – Tobias is op 24 september 1874 de uit die plaats afkomstige Margaretha wordt hij na afronding van zijn studie als beroep dat hij aanneemt. Diemen, die in zinnen en zal in de loop van de komende jaren. De aanhouder zal blijken te winnen. hemert, waar in 1880 zoon Cornelis Wil-dikant zal worden), vertrekt in 1881 naar Krimpen aan de Lek. In 1891 komt Tobias Francina Maria geboren wordt, en dus in 1899 viert Tobias Johannes in Diemen jammer genoeg geen verslag terugvinden van deze gebeurtenis. Ringeling plaatst regelmatig dankadvertenties voor de gelden die de Diemense Hervormde Gemeente ontvangt van busjes voor de armen, die speciaal voor dat doel geplaatst zijn op begraafplaats Rustoord, een privé-onderneming van moeder en zoon van der Haagen. Ringeling is in het bijzonder geïnteresseerd in het zendingswerk. In de Diemense Hervormde kerk worden regelmatig zendingsbijeenkomsten georganiseerd.

Verder komen we niet al teveel over zijn ligging en preekstijl te weten. In februari 1907, juist na de definitieve oprichting van de Nederlands Hervormde Kerk Watergraafsmeer, gaat Ringeling wegens gezondheidsredenen op 59-jarige leeftijd met emeritaat. Er zouden 'rare praatjes' over de dominee zijn rondgegaan, aldus onderstaand bericht. Wij weten daar niets van. Tobias Johannes Ringeling zal uiteindelijk overlijden in Den Haag, op 25 februari 1922. We konden verder niets terugvinden over zijn leven of begraving. Hij heeft aan de bron gestaan van de kerkvorming in de Watergraafsmeer. Laten wij hem niet vergeten. Toch nog even een merkwaardig bericht uit 1911, waar ds. Ringeling een geringe en wat geheimzinnige rol in speelt: de zaak van de grafschenderijen op Rustoord, tegenwoordig Weesperstraat 84, Diemen.

Dankbetuiging.
Het Diaconie-Bestuur der Ned. Herv. Gem. betuigt zijn openlijken dank aan den WelEd. Heer P. VAN DER HAAGEN, Directeur van de Familie-begraafplaats „Rustoord“, te Diemerbrug, voor de ontvangst der aanzienlijke som van f 222,68½, ten behoeve zijner armen, ingezameld door genoemden Heer op bovengenoemde begraafplaats.
Namens het Diaconie-Bestuur der Ned. Herv. Gemeente te Diemen c. a.,
T. J. RINGELING,
Pred.

Dankbetuiging.
Het Diaconie Bestuur der Ned. Herv. Gem. te Diemen, c. a., bericht bij deze, onder hartelijke dankzegging aan de milde Gevers, de ontvangst van het aanzienlijk bedrag van f 380.02, ten bate zijner armen ingezameld op de Familie-begraafplaats „Rustoord“, te Diemerbrug, door den WelEd. Heer P. VAN DER HAAGEN, Directeur dezer Begraafplaats.
Tevens betuigt voornoemd Bestuur zijn openlijken dank aan den WelEd. Heer P. VAN DER HAAGEN voor de moeite en belangstelling voortdurend betoond ten behoeve der Armen.
Namens het Diaconie-Bestuur der Ned. Herv. Gem. te Diemen, c. a.
T. J. RINGELING, Predt.

wordt op 1 september 1848 in Ottoland, in Lambertus Ringeling en Catharina Geertrui-afkomst en jeugd, maar het komt tot een genoeg door het Provinciaal Kerkbestuur kantschap wordt toegelaten. Op 4 oktober in Langerak in het huwelijk getreden met Adriana Willemina Cornelia du Boueuff -kandidaat beroepen in Bleskensgraaf; een 1874 ook een beroep doet, wordt afgewe-jaren de dominee regelmatig blijven beroe-Ringeling staat vanaf 1878 tot 1881 in Op-lem geboren wordt (die overigens ook pre-Lexmond en is vanaf 1884 dominee in in Nederlangbroek terecht, waar dochter 1893 uiteindelijk in Diemen. In oktober zijn 25-jarig predikantschap. We konder

Ds. T. J. Ringeling, predikant bij de Nederduitsch Hervormde Gemeente te Diemen, hoopt den 4n October a. s. den dag te herdenken, waarop hij vóór 25 jaren het predikamt aanvaardde. Achtereenvolgens was Ds. Ringeling predikant te Bleskensgraaf, Ophemert, Leksmond, Krimpen a/d Lek, Neerlangbroek en Diemen.

Voor de menigvuldige bewijzen van hartelijke belangstelling, ontvangen bij gelegenheid van 24 Sept. en 4 Oct. j.l., betuigen ondergeteekenden, mede namens hunne Kinderen, hunnen oprechten dank.
T. J. RINGELING
en Echtgenoot.
Diemen, c. a., 12 Oct. 1899.

De amirateur der Begraafplaats Rustoord

Voor de 6^e kamer der Amsterdamsche Rechtbank had zich gisteren te verantwoorden P. v.d. H. (herleidbare initialen; zie hierboven), wonende te Watergraafsmeer, oud 57 jaar, beklaagd, dat hij: 1. in of omstreeks den zomer van 1909 op de begraafplaats Rustoord te Diemerbrug van het graf van J.J.H. Meulman een aan dezen toebehoorende grafzerk, welke hij als amirateur van deze begraafplaats, zich wederrechtelijk heeft toegeëigend door haar onder te doen brengen op het graf van de familie Duller, ter vervanging van de zerk, welke hij onrechtmatig van dit graf had weggenomen; 2. in of omstreeks het na-jaar van 1909 op genoemde begraafplaats door J. De Boer heeft doen wegnemen een grafhek, toebehoorende aan de ervan Van Star, en het hek wederrechtelijk zich heeft toegeëigend, door het te verkoopen aan J.L. Kingma en het te doen plaatsen op een aan een ander behoorend graf.

tusschen aanvang 1900 en April 1911 opzettelijk een bedrag van omstreeks f 370, hetwelk in dat tijdsverloop bij gedeelten was gestort in een ter genoemde begraafplaats aanwezige bus, welk bedrag toebehoorde aan de armen van Diemen, en dat hij als amirateur dier begraafplaats onder zich had, om het ten behoeve dier armen af te dragen, wederrechtelijk heeft toegeëigend.

Het eerst werd behandeld de tweede tenlastelegging, de verduistering der busgelden. Vijftien getuigen waren gedagvaard. Bekl. verklaart het geld niet te hebben afgedragen, omdat hij het "aardiger" vond als er een flink bedrag bijeen kwam. Ook had hij aanvankelijk het geld niet afgedragen aan ds. Ringeling, "omdat er van dezen rare praatjes gingen". Het geld heeft hij "aan iemand geleend". Op een vraag van den president aan wien, verklaart bekl. bezwaar te hebben den naam te noemen. Van al zijn uitgave bleek bekl. uitvoerig boek te hebben gehouden, niet van de gelden verstrekt aan den zg. vriend.

De diaken W. van Eekeren, als getuige gehoord, verklaarde, dat bekl. over 1897/1899 f 400 en over 1895/1896 f 380, had afgedragen aan busgelden aan ds. Ringeling. Hoe bekl. aan den sleutel van de bussen kwam weet getuige niet. Na 1900 was niets meer door bekl. afgedragen. Het O.M., waargenomen door mr. Del Campo, betoogde, dat bekl.'s standpunt onjuist is, dat het collecteeren van hem niets dan een goedheid zou zijn. De getuigen hebben verklaard gelden in de bussen te hebben geworpen, die niet zijn afgedragen. Het verhaal van het uitleenen acht het O.M. een fictie. De eisch strekte tot veroordeeling van bekl. tot gevangenisstraf voor den tijd van een jaar en zes maanden.

Na de pauze was het woord aan den verdediger mr. baron M. Cohen. Deze pleitte niet-ontvankelijkheid van het O.M. en nietigheid van de dagvaardiging. Daarna werd in behandeling genomen de zaak tegen bekl. betreffende de toeëigening van zerken. Bekl. erkende aan Meuleman twee graven met zerken te hebben verkocht, en een dier zerken te hebben laten overdragen naar een ander graf, dat van Dullen, eveneens met een zerk verkocht, welke zerk echter werd overgebracht naar een huurgraf. Op een vraag van den president erkende bekl., dat het graf van Meuleman een jaar zonder zerk is gebleven en hij wel de onderhoudskosten heeft genoten. Bekl. verklaarde een knecht te hebben gehad, die lezen noch schrijven kon en met het plaatsen van de zerken en hekken wel eens nonchalant omsprong. Een der doodgravers, die de zerk van het eene graf naar het andere overbracht, zegt, begrepen te hebben, dat de steen toebehoorde aan den eigenaar van het graf. Hij volbracht echter de last, hem door bekl. gegeven. Dat zijn patroon daarvoor strafbaar was, wist get. niet. Nog bleek, dat bekl. aanvankelijk – in het vooronderzoek – had ontkend het bewust hek te doen verplaatsen. Later heeft men die verplaatsing erkend.

De president merkt aan het slot van het getuigenverhoor op, dat een graf voor de familieleden van den afgestorvene is een gewijde plaats. Bekl.'s werklieden gevoelden zelf dat ze iets onbehoorliujs deden. De president noemt dat grafschennis. Het O.M., hierna aan het woord komende, qualificeerde deze zaak als een lugubere. Bekl. heeft zijn schennende hand geslagen aan de graven. Waarschijnlijk heeft bekl. dit bedrijf reeds sedert lang voortgezet. Het onderzoek in deze was moeilijk, omdat de doodgraver

die bekl.'s medeplichtige was, zelf ten grave daalde. Zoo waren slechts te bewijzen eenige feiten, welke na het overlijden van dezen doodgraver waren gepleegd. Bij dagvaardiging is ten laste geled diefstal subsidiair verduistering. Toen er een teraardebestelling plaats vond in het graf van de familie Meuleman, liet bekl. den steen, die op dit graf behoorde, daarop terugbrengen van het graf van Duller. De feiten, de zerken betreffende, achtte de off. bewezen. Het O.M. requireerde wegens twee feiten van verduistering, door iemand, die de verduisterde zaken krachtens zijn beroep onder zich heeft, 1 jaar gervangenisstrag. De verdediger mr. Cohen, achtte niet bewezen de wederrechtelijke toeëigening. Veroordeeling zal naar pl.'s Meening niet kunnen volgen. Uitspraak over 14 dagen.

Tot ons groot verdriet lukte het ons niet, ondanks intensieve inspanningen, de inhoud van de uitspraak terug te vinden. Daarom moeten we vooralsnog aannemer dat P. van der Haagen van alle aanklachten is vrijgesproken. Ook de opmerking van van der Haagen dat er rare praatjes over ds. Ringeling in het rond gingen leggen wij overigens naast ons neer. Over welke dominee gaan er geen rare praatjes rond? De zaak lijkt met een sisser afgelopen. Begraafplaats Rustoord gaat gelukkig ook niet failliet naar aanleiding van deze gebeurtenis en is tot op de dag van vandaag in functie. Rustoord is de allereerste particuliere begraafplaats van Nederland en wordt in 1791 in gebruik genomen. Op de begraafplaats, die nog steeds bestaat, liggen onder andere het Watergraafmeerse wonderkind Pieter Nieuwland en burgemeester Bicker begraven. Sinds 2010 is de Gemeente Diemen eigenaar van de begraafplaats.

De stichting van de Nederlands Hervormde kerk van de Watergraafsmeer

Na aankomst van Ringeling- onze stichter zo gezegd - in Diemen is de kogel door de kerk. Ook in de Watergraafsmeer zal een Nederlands Hervormde kerk worden gesticht. Het zal echter nog tot 1929 duren voordat Nederlands Hervormd Watergraafsmeer een eigen predikant krijgt, ds. G. Grootjans Jr., maar al vanaf 1900 worden Nederlands Hervormde godsdienst-oefeningen gehouden op zondagochtend in het Rechthuis. De godsdienstoefeningen zullen voortaan worden geleid door Amsterdamse predikanten. In 1906 worden op 26 november de eerste aanstalten tot het stichten van een Watergraafmeerse kerkeraad gemaakt. We nemen hierover uit De Courant van 27 november 1906 het volgende stukje over:

Een nieuwe kerk te Watergraafsmeer

Men meldt ons uit Watergraafsmeer:

Gisteravond had in het "Rechthuis" aldaar eene vergadering plaats van manslidmaten der Ned. Herv. Kerk aldaar woonachtig, onder leiding van ds. Ringeling, predikant te Diemen. Na verschillende besprekingen werden kerkeraadsliden, die spoedig in het ambt bevestigd zullen worden. De godsdienstoefeningen, die des Zondags gehouden worden in het "Rechthuis", worden zeer druk bezocht zoodat men spoedig hoopt over te gaan tot den bouw van een nieuw kerkgebouw.

Het moet een legendarische periode zijn geweest, die eerste jaren in het Rechthuis. Hieronder nog een aardig stukje over deze periode, dat ik één op één overneem uit het boek 350 jaar Watergraafsmeer van J.H. Kruizinga.

Vaak gebeurde het dat de kerkzaal 's morgens nog in feestroes verkeerde van de voorafgaande zaterdagavond en -nacht als er de een of andere toneelvereniging een uitvoering met bal na had gegeven. Een podium met een tafeltje erop diende als preekstoel. Dit grote gevaarte mocht van de gerant van het Rechthuis in de zaal blijven op de voorwaarde dat hij, in voorkomende gevallen, de verhoging mocht gebruiken als troon voor de bruid en bruidegom. Dat podium bewees ook goede diensten als "de kerk" vol was: dan werd de jeugd eronder geplaatst. Vaak zaten er de jongelui, die zich niet altijd rustig gedroegen, aan de voeten van de herder en leraar en ze hielden het wel uit hun hoofd om, ten aanschouwe van de gemeente, lastig te zijn.

Een tiental jaren diende het Rechthuis als kerkzaal voor Nederlands Hervormd Watergraafsmeer. Pas in 1910, wanneer de Gereformeerden in een nog groter pand trekken, weten de Nederlands Hervormden het oude Gereformeerde kerkgebouw aan de Wakkerstraat over te nemen en hebben dan eindelijk ook een eigen kerkgebouw in de Watergraafsmeer. Maar daarover later meer, in een volgende aflevering van Terug naar de Bron.

Rogier Schravendeel

Paasontbijt in de Bron

Op 31 maart vierde we Pasen. Dit jaar wilde we dat ook vieren met paasontbijt voorafgaand aan de dienst. De dienst was een half uurtje later begonnen (10.30 uur) zodat we tijd hadden om samen te eten. Wij zorgde voor het paasbrood, eieren en koffie en thee.

de geopende doodlopende weg

Jezus heeft de weg geopend,
door uit de dood op te staan,
bedankt dat er weer een weg
is om naar de hemel te gaan.

Ook al zal ik eenmaal sterven
en lig dan in mijn graf,
één ding weet ik zeker het
leven neemt men mij niet af

Dan mag ik voor
altijd thuis komen,
en voor eeuwig bij
mijn Vader wonen.

Janneke Troost

Met dank aan het missionaire team

Goede herinneringen dragen het leven

Voor al onze zieken in de gemeente

Yolande Roest, Mevr. S.H. Manuputy, Marja van Gaalen,

Ook voor hen die niet bij naam genoemd willen worden

Pinksteren

**Ze waren al tien dagen
biddende bijeen,
daar op de Olijfberg
liet Jezus hen alleen.**

**Ze voelden zich nu
als een groep wezen,
maar Jezus zal hen
een andere Helper geven.**

**De Heilige geest daalde
op hun hoofden neer,
en zij prijsden en
loofden de Heer**

Van: Janneke